

Bewaar het Pand

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen

MEDITATIE

Geen blijvende stad

Want wij hebben hier geen blijvende stad, maar wij zoeken de toekomstige.

Hebreeën 13:14

Eén van de beweegredenen voor de Kerk Gods om de smaadheid van Christus te dragen is de inhoud van de bovenstaande woorden.

Hier is een pelgrim aan het woord die het belijden van de strijdende Kerk op aarde vertolkt.

Zij heeft hier in dit leven geen blijvende stad. De stad waaraan gedacht wordt is Jeruzalem. Al bestaat het aardse Jeruzalem drieduizend jaar, het is geen blijvende stad.

Voor de Hebreeën was het belangrijk om dit onder ogen te zien. Ze verlangden zo terug naar de zichtbare eredienst van de Oude Bedeling, naar de stad Jeruzalem, het centrum van de joodse godsdienst. Paulus leert hen echter te belijden 'hier geen blijvende stad' te hebben. Immers, de dingen die gezien worden zijn tijdelijk, maar de dingen die niet gezien worden zijn eeuwiglijk.

Gods Kerk heeft hier geen plaats waar ze zich kan vestigen. Dat zal hun Gids, God de Heilige Geest, haar nooit toelaten.

Zelf denken ze wel eens van die plaatsen aan te treffen in hun leven. Momenten van gevoelige Godsontmoetingen, een vruchtbare avondmaalsgang. Ze willen dan hun reisbagage uitpakken en een blijvende 'tabernakel' bouwen.

Toch zegt hun Gids dat ze verder moeten. De reis is nog niet tot z'n eind gekomen. Veel moeten ze hier in de ogen van de wereld missen.

Ze worden op allerlei manier beproefd op die reis. Door ziekte, rouw en teleurstellingen leren ze af te zien van al het aardse.

Satan werpt de diamanten van deze wereld hen voor de voeten om hen de reis te belemmeren. De wereld roept hen van alles toe om hen af te leiden.

Toch gaan ze door, niet omdat ze zelf zoveel volhardingsvermogen hebben, maar hun Gids is streng en tegelijk liefelijk in Zijn leiding. Hij werkt de volharding des geloofs. Hij laat de pelgrims de bestrijders toeroepen: 'Wij hebben hier geen blijvende stad, maar wij zoeken de toekomstige'.

Zij zoeken, zij verlangen naar die stad die fundamenteën heeft. Het zijn 'vreemdelingen hier beneên'. Ze zijn hemelburgers. Hun wandel is in de hemel, vergetende hetgeen achter hen is, strekkende naar hetgeen voor hen is. In hun hart is de zalige hoop gewerkt. Die hoop doet hen de Zaligmaker uit de Hemel verwachten. 'Doorgaan' zegt de Geest, 'voor u is iets veel beters weggelegd'.

'O, hoe groot is Uw goed dat Gij weggelegd hebt voor degenen die U vrezen. Zie op de overste Leidsman en Voleinder des geloofs, Jezus, zullen ze de toekomstige stad bereiken.

Waar is uw reis naartoe? Weet u het nog niet? Zoekt u hier nog een blijvende stad? Die is hier niet. Alles gaat voorbij: uw leven, uw bezittingen, uw prestaties, uw naam. Er blijft niets over. Uw eindbestemming is het toekomstig verderf. U bent nog in uw zonden. U bevindt zich nog op de brede weg die tot het verderf leidt. Straks staat u buiten de poort van de stad die fundamenteën heeft; de stad die echt blijft.

Waarom?

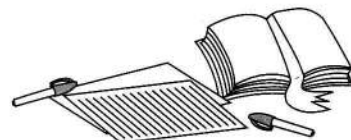
Omdat u geen kennis hebt aan de Stadhouder van de toekomstige stad. Deze Stadhouder is de Middelaar, de Heere Jezus Christus.

Laten we nooit denken dat we met wat godsdienstige gevoelens de stad wel binnen komen. We zullen als een pelgrim door de enge poort van wedergeboorte moeten gaan. We zullen als een leeggeschudde, niet bezittende, naakte zondaar door de Poort Christus, op de Weg Christus, richting toekomstige stad moeten

gaan. Ons leven zal daardoor bestemd worden. Alles wat hindert zal afgeleid worden, onze aardsgezindheid, onze eigen-liefde.

Het pelgrimskleed van de heiliging dragend, zo trekken die pelgrims naar de stad Gods. Daar zullen ze eeuwig Hem groot maken.

K. Visser

VAN DE REDACTIE

Inhoud

In deze aflevering van ons blad hebben we een meditatie over Hebr. 13:14 geplaatst van ds. K. Visser. Ds. M.C. Tanis schrijft een artikel met als opschrift "Zijn er soorten geloof?" Ds. P. Roos schrijft een slotartikel over grensverkeer. Ds. K. Hoefnagel gaat in op een vraag aangaande de eindtijd. Ds. P. van Zonneveld schrijft een brief aan ouders. Ds. P. den Butter vervolgt zijn serie over de persoon en het werk van Titus. Ds. J.M.J. Kieviet schrijft een tweede artikel over het huisbezoek. De samenvattingen van het gesprokene door ds. M.C. Tanis en ds. J.M.J. Kieviet op de Ontmoetingsdag van 'Bewaar het Pand' zijn opgenomen. Zelf heb ik een artikel geschreven naar aanleiding van het sterven van de paus. In een volgend nummer hopen wij de samenvattingen van het gesprokene door ds. A.A. Egas en ds. M. Vlietstra te plaatsen.

Ontmoetingsdag 'Bewaar het Pand'

We vernamen dat er niet alleen een goede opkomst was, maar dat het

gesprokene ook weerklank mocht vinden. Veel bekenden hebben elkaar weer ontmoet en gesproken. Het is een wonder dat het Woord door de toepassende werking van Gods Geest mag ingaan in zondaarsharten en tot onderwijs mag zijn.

Chr. Geref. Beziinningskring binnen de classis Leeuwarden

D.V. Zaterdag 23 april a.s. zal ds. J.P. Boiten spreken over : "De Gereformeerde belijdenis: "Echo en Bazuin." Plaats: Chr. Geref. 'Sionskerk' Hoofdweg 127 Damwoude. Er is kinderoppas en een boekentafel. Er kunnen ook vragen gesteld worden. Nadere inlichtingen: Dhr. W. Lode-wijk tel. 0511-422773.

Studiedag Deputaatschap voor Israël

D.V. 6 mei in de kerk van de Gereformeerde Gemeente te Gouda, aanvang 10.00 uur. Thema: "Geen

Dit blad is een uitgave van de stichting Bewaar het Pand te Meerkkerk. Verschijnt eens in de veertien dagen

COMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. P. den Butter en Ds. A. van Heteren en Ds. J.M.J. Kieviet

ADRES VAN DE REDAKTIE:

Kopij voor het volgende nummer van "Bewaar het Pand" zenden naar:

Ds. A. van Heteren, Vlaak 10, 8321 RV Urk, tel. 0527-688978

ADMINISTRATIE:

P.J. Boers, Bergstoep 46C, 2959 AC Streefkerk.

Telefoon: 0184-669116.

Fax: 084-2220131.

Email: pand@solcon.nl

Girorek. 70.43.50 t.n.v. Stichting Bewaar het Pand te Streefkerk.

Abonnementsprijs € 7,- per jaar.

Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 6 dollar per jaar. Advertenties € 0,35 per mm met een kolombreedte van 6 cm.

Bij kontrakt korting.

ISSN nummer: 0166 - 4646

Dit tijdschrift wordt ten behoeve van iedereen die niet op de gebruikelijke manier kan lezen uitgegeven op groot-letter of via de Electronische Postbus. Informatie en opgave: CBB, Christelijk Bibliotheek voor Blinden en Slechtzienden, Postbus 131, 3850 AC Ermelo, tel. 0341-551014.

vervanging, maar vervulling."

Sprekers: ds. W. Silfhout 'De vervangingsleer vervangen' en ds. C.J. Meeuse 'Het Nieuwe Testament en de positie van het Joodse volk.' Er zal ook een PowerPointpresentatie worden gehouden, er is een boekentafel en een forumbespreking. De studiedag zal rond 15.30 uur worden afgesloten. Deelname aan de dag kost 5 euro (lunch inbegrepen).

Opgave bij het bureau in Woerden:

TITUS - 7

Paulus heeft zijn mede-arbeider Titus op het eiland Kreta achter gelaten om daar te werken aan de opbouw van de gemeenten. In de brief die hij aan hem schrijft geeft hij hem de nodige instructies en aanwijzingen met het oog op de uitvoering van die taak. Van groot belang daarbij is de aanstelling van godvruchtige ouderlingen, die thuis zijn in de gezonde leer en die deze leer ook van harte liefhebben en die bovendien in staat zijn om haar door te geven. Maar als zij daarin bezig zijn, zullen ze vanzelf gewaar worden dat er ook andere leringen verkondigd worden en dan zullen zij op die andere leringen een antwoord moeten hebben.

Dwaalleer

Wat overal gebeurde, gebeurt ook op Kreta. Het Evangelie ontmoet tegenspraak. Er zijn 'tegensprekers', mensen die het met de boodschap van het Evangelie niet eens zijn. Zij brengen dan ook een andere boodschap. Soms is dat een boodschap die voor een groot deel gelijk is aan het Evangelie, en alleen op een aantal punten daarvan afwijkt; soms is het een boodschap die in zijn geheel anders is en er weinig of niets mee gemeen heeft. Daar komt de gemeente dan mee in aanraking, met alle gevaren die daaraan verbonden zijn.

Daar komen ook de ouderlingen in de uitoefening van hun werk mee in contact. Hoe gaan ze daar mee om? Hebben ze een weerwoord? Kunnen ze de tegensprekers weerleggen? Dat laatste zal wel moeten gebeuren, wil de gemeente bewaard blijven bij de zuiverheid van het Evangelie en wil het werk van gemeente-opbouw niet stagneren. Vandaar dat Paulus in zijn brief aan Titus ook op deze dingen wijst. Ouderlingen moeten de tegensprekers kunnen weerleggen (1:9).

tel. 0348-489929;
fax 0348-483954
e-mail: depisrael@cbgg.nl.

Verschijning volgende nr.

Het volgende nummer van ons blad zal D.V. donderdag 28 april verschijnen, dus over twee weken. Kopij graag binnen donderdag 21 april, een week voor de verschijningsdatum. Bij voorbaat hartelijk dank voor uw medewerking. AvH

Kennelijk waren er op Kreta nog al wat dwaalleraars en werd er nog al wat verkondigd dat de toets van het Woord niet kon doorstaan. Volgens Paulus hangt de aanwezigheid van zoveel dwaalleer op Kreta samen met de volksaard van de Kretenzen. Veel goede woorden heeft hij voor die volksaard niet over. Met de woorden van Epimenides, een Grieks denker die zelf ook van Kreta afkomstig was, zegt Paulus, dat de Kretenzen altijd leugenachtig zijn en bovendien kwade beesten en luie buiken (1:12). Dat is nog al wat! Niet erg vleierend. Maar Paulus zegt duidelijk, dat dit getuigenis nog waar is ook! (vs. 13).

Nee, de Kretenzen staan niet goed bekend. Er is een leugenachtige, harde, wrede, zelfzuchtige en luie mentaliteit onder hen. Ze zijn alleen maar uit op eigen voordeel en ze zijn liefhebbers van wellusten. Die mentaliteit komt ook uit in hun gedrag in de kerk. Vandaar dat Paulus Titus eraan herinnert dat er ijdelheidssprekers en verleiders van zinnen zijn (vs. 10); mensen die zich begeven tot joodse fabels en geboden der mensen (vs. 14). Ze komen dus met name uit de joodse, de judaïserende hoek, de hoek van de wettische godsdienst. En daarbij gaat het de propagandisten van deze opvattingen ook nog om geldelijk gewin (vs. 11).

Let er bovendien ook nog op, dat Paulus zegt, dat er heel wat van zulke mensen zijn. In vs. 10 zegt hij dat er vele ongeregelde zijn. Dus niet hier en daar een verdwaalde scharrelaar die op deze manier aan de kost zoekt te komen. Nee, Kreta is om zo te zeggen door hele groepen van dit soort volk overspoeld.

Op Kreta was dus een voorbeeld te zien van wat er aan dwaalleer zo al

wordt uitgedragen. Daar was het dan een dwaalleer die aan bigelovigheid grensde en die alles zocht in uiterlijkheden. Men beleed wel God te kennen, maar het leven gaf er blijk van dat Hij met de werken verloochend werd. Er was een harde mentaliteit en de daar aangehangen godsdienst had harde vormen aangenomen. Geboden van mensen werden belangrijker geacht dan de inzettingen des Heeren. En de mensen gingen eronder gebukt. Zij, 'die uit de besnijdenis waren' (vs 10) en die deze dingen verkondigden, hadden kennelijk nog nooit afscheid kunnen nemen van de joodse wettische godsdienst.

Is dat gevaar er nog? Dat zou ik wel denken! En er zullen altijd wel mensen zijn, die op deze manier het Evangelie verduisteren. Ook in onze dagen zijn er mensen voor wie de godsdienst eigenlijk allen maar bestaat in uiterlijkheden en die op dat terrein allerlei geboden opleggen, zonder dat ze ooit aan het innerlijk, aan de verborgen omgang met de Heere, toekomen. Zo goed als er aan de andere zijde ook altijd wel mensen zullen zijn, die het Evangelie verminken door te verkondigen dat een 'verlost' mensen kan leven zoals hij wil en met geen enkele wet meer te maken heeft. Er zijn er, die de wet aangrijpen, maar - zoals Paulus zegt - God niet kennen. Er zijn er ook, die God aangrijpen, maar de wet niet kennen en haar ook niet willen kennen. "Het zit niet in de buitenkant" is een uitdrukking die zulke mensen voor in de mond ligt. En je moet vooral maar niet teveel zeggen van de slordige levensstijl want dat komt je te staan op het verwijt: Wat ben jij nog bekrompen! We leven 'in de ruimte'.

Weerwoord

Ik wil maar zeggen, dat het vandaag - en dat is mogelijk wat anders dan de situatie indertijd op Kreta, toen het vooral de wettische godsdienst was die opgeld deed - mogelijk is om de ene keer door de wettische hond en de andere keer door de evangelische kat gebeten te worden. Maar daar moeten de ouderlingen dan maar tegen kunnen!

Maar kun je dan nog wel in evenwicht blijven? Temeer als gemerkt wordt dat de mentaliteit bij tijden ook nog aan het verharden is en de atmosfeer in sommige gemeenten al grimmiger wordt. Net als op Kreta. De kwade-

beesten mentaliteit en de luie buiken-instelling. Wat vraagt dat van de ouderlingen? Dat ze een weerwoord hebben!

Dat ze de tegensprekers kunnen weerleggen. Met de gezonde leer. Om daarmee die tegensprekers hun argumenten te ontnemen en aan te tonen, waarin ze van de gezonde leer afwijken. En hen zo beschamen en tot zwijgen brengen. Paulus noemt dat 'de mond stoppen' (vs. 11). Eigenlijk zegt hij: Muilkorven.

Is dat niet veel te kras? Gaat Paulus hier niet over de schreef van wat betamelijk is? Zo ga je toch niet met elkaar om? Dienen we ook niet tolerant te zijn? Mensen kunnen toch in onwetendheid dwalen en moet er dan niet een grote mate van geduld zijn in de wijze waarop we met hen omgaan?

Staat Paulus inderdaad wat kort voor de kar? Ziet hij te snel leeuwen en beren? In het licht van de houding die velen vandaag aannemen zou je wel denken dat Paulus veel te hard van stapel loopt. In 3:9 gebruikt hij weer zo'n kras woord: *Wedersta!* En wat te denken van de woorden in 3:10,11? *Verwerp een ketterse mens na de eerste en tweede vermaning; wetende, dat de zodanige verkeerd is en zondigt, zijnde bij zichzelf veroordeeld.*

Gaat dit te ver? Het hangt er maar van af wat men op het oog heeft. Als we bedenken dat verkeerd zaad een verkeerde oogst oplevert en dat wat in de harten van mensen gezaaid wordt ook wel eens een heel verkeerd resultaat kan hebben zodat mensen bedrogen worden of zichzelf bedriegen op weg naar de eeuwigheid, dan kun je niet gauw te kras optreden. En

als er onvoorwaardelijk respect is voor het geopenbaarde Woord van God dan kan een mens niet snel te definitief zijn in de afwijzing van wat van dat Woord afwijkt.

Bovendien, in het kader van gemeentebouw is het ook duidelijk dat er bij die opbouw geen verkeerd materiaal moet worden gebruikt. Wat gebeurt er als er bij de bouw van een huis verkeerd, slecht, ondeugdelijk materiaal gebruikt wordt? Waarom wordt er zo grondig geïnspecteerd of alles wel volgens de plannen gebeurt? Is dat niet nodig? De conclusie ligt voor de hand.

Hoe kan er nu van echte gemeentebouw in de bijbelse zin van het woord sprake zijn als de prediking niet de verkondiging van de volle raad Gods is? Als er allerlei arminiaanse elementen zijn binnen geslopen? Of als de moderne theologie kennelijk haar invloed op de prediker heeft gekregen? Hoe kan een gemeente opgebouwd worden als bij kerkenraadsbesluit praktiserende homofielen toegelaten worden aan het gebruik van het Avondmaal? Dat is immers onmogelijk! Mensen kunnen proberen om met allerlei aannemelijk klinkende rederingen zo'n kromme zaak nog recht te praten, maar hoe zou de Heere ooit Zijn goedkeuring kunnen geven aan iets wat uitdrukkelijk tegen Zijn Woord ingaat?

Gemeentebouw zonder liefde tot Gods waarheid en echte liefde tot de zielen, op grond waarvan we òn Gods Woord òn die zielen eerlijk behandelen, is een onmogelijkheid. Zonder weerlegging van de dwaling is gemeentebouw niet anders dan pleisteren met loze kalk.

P. den Butter

BEWAAR HET PANDDAG. OPENINGSWOORD

Judas vers 3b. "zo heb ik noodzaak gehad aan u te schrijven en u te vermanen dat gij strijdt voor het geloof, dat eenmaal de heiligen overgeleverd is."

Thema was: *het overgeleverd geloof*. We leven in de laatste periode van de wereld. Wat in Gods Woord staat wordt vervuld. Gebeurtenissen in de wereld en ook in de kerk. In de gemeenten. Hebben we hiervoor open ogen? Grijpt het ons aan? Brengt het ons voor de Heere om te staan en te leven zoals Hij dat vraagt?

Ernstig, maar ook liefdevol zijn de woorden van de Heere Christus en van Zijn discipelen. De brief van de apostel Judas bevat maar één hoofdstuk. Maar hij is niet zonder betekenis. Heeft Judas in het begin van zijn brief het rijke heil in Christus getekend, in vers 3 staat bedreiging en dat wat in de gemeenten werkt hem voor

de aandacht. Verleiders, goddelozen, bedriegers zijn in de gemeente werkzaam. Zij zijn levensgevaarlijk voor de geadresseerden. Vandaar zijn hartelijke opwekking, zijn aansporing tot defensief en offensief. Het bewaren bij en het zich inzetten voor. Met nadruk wordt door hem gezegd: het overgeleverd geloof en dat bezit ge. Wanneer gesproken wordt van geloof, dan dient gedacht te worden aan de geloofsinhoud, de geloofswaarheid. Het hele reservoir van Schriftuitleg, ooggetuigenverslagen, brieven, maar ook van de christelijke normen en waarden zoals men die van Christus en Zijn apostelen had geleerd. Dit geloofsbezit is ter hand gesteld door de apostelen en wat men ontvangen heeft, heeft een Goddelijk, normatief karakter. Het heeft volle betekenis voor leer en leven. Die overlevering heeft geen tijdelijke betekenis. Geldt niet voor een bepaalde periode, maar voor altoos. Dit geloofsbezit is niet tijdgebonden, het kan en mag niet veranderd worden. Het geldt voor alle tijden. Hoe die tijden ook gezien moeten worden en welke ruimte er gegeven wordt. Attentheid is voor ons geboden. De onfeilbaarheid van Gods Woord moet

blijven staan. De Goddelijkheid van de Heilige Schrift mag niet aangepast worden aan het denken van de tijd. Bijstelling is in strijd met Gods wil en Zijn Woord. En niet te vergeten Zijn Heilige Wet. De Tien Geboden mogen niet verdwijnen, niet verduisterd worden. Het zijn geboden van de Heere. Naar de Schrift moet de orde blijven staan. Wet en evangelie maar ook evangelie en wet. Wat in de Heidelbergse, naar Gods Woord staat, mag niet verdwijnen.

Afgeronde waarheden uit en naar de Schrift mogen niet afgezwakt of losgelaten worden. Zo ook niet het ruimte geven aan allerlei samenlevingsvormen. Laten we bevreesd zijn voor de indringende, oprukkende secularisatie, die aan het theologisch denken niet voorbij gaat. En het stempel zet op ethisch, sociaal, moraal leven. De oproep van Judas is een aansporing van de Heere. Belijden en strijden, strijden en belijden. Niet geïnspireerd en zo aangevuurd door een Jehu's ijver, maar door de Geest van Christus. Die vervulde, beheerste en leidde ons, dan leven we bij Psalm 19 de verzen 4 en 5.

M.C. Tanis

ge erfenis verzegeld worden en zo tot persoonlijke, onderwerpelijke realiteiten worden.

Wat een zondaar zalig maakt? Het is geheel en al Gods werk. Dat heb ik helemaal niet in mezelf te zoeken. Wat zou ik daar vinden, dan alleen afwijking en verderf en boosheid?! Nee, wat mij zalig maakt, dat is alleen het werk van de Heere, het werk van de drie-enige God.

loflied

Het is dezelfde boodschap die we lezen in het eerste hoofdstuk van Paulus' brief aan de gemeente van Efeze. De apostel zingt daar een loflied op het werk van de drie-enige God: "Gezegend zij de God en Vader..." Er is iets bijzonders met de Efeziërs gebeurd. Ze zijn uit hun geestelijke doodstaat levend gemaakt. Ze zijn met Christus gestorven aan hun oude Adam en ze zijn met Hem opgewekt ten leven. Ze hebben het geloof als een genadegave van de Heere ontvangen. Eerst waren ze duisternis, maar nu zijn ze licht in de Heere. Paulus roemt in het verkiezende werk van God de Vader, in het verlossende werk van God de Zoon en in het toe-passende werk van God de Heilige Geest. Het is de apostel tot een overstelpende blijdschap dat de zaligheid van begin tot eind Gods werk is. Dat er van hemzelf niets in aanmerking komt. Niet zijn goede wil, niet zijn prestaties, niet zijn ijver, niet zijn afkomst, zelfs niet zijn geloof. Niets, helemaal niets. Hij begint en eindigt bij de Heere.

Begrijpt u daar iets van? Die dominee van rond 1800, die begreep het niet. Die deed zijn uiterste best om de mens ook een aandeeltje te geven in de totstandkoming van de zaligheid. "De mens moet natuurlijk wel willen... Als hij wil, dan krijgt hij de wil van God mee. En de mens moet wel aan de Heere gehoorzamen, met z'n geloof en met z'n bekering... Als hij dat laat blijken, nee, dan zal hem de zaligheid niet ontgaan. Ik mijn deel en God Zijn deel... Dan komt het goed!" Maar de apostel Paulus ziet het anders. "Niet het werk door mij volbracht..." En dat stemt hem nu juist tot zo'n grote blijdschap.

noodzaak

Weet u wat de oorzaak is van Paulus' roemen in de genade? Hij heeft de noodzaak van de genade leren inzien. Hij heeft zichzelf leren kennen als een

WAT IS HET DAT EEN ZONDAAR ZALIG MAAKT?

Door U, door U alleen...

Het was zo tegen het jaar 1800 dat in Engeland een klein boekje verscheen. De schrijver was ene ds. James Shuttleworth. Zijn boekje behelsde een samenspraak onder de titel 'Wat is het dat een zondaar zalig maakt?' Een beetje merkwaardige samenspraak, namelijk tussen een kappersknecht, een methodistenpredikant en een andere kappersklant, een zekere meneer Opmerker. De kappersknecht heeft een brandende vraag: 'Wat is het dat een zondaar zalig maakt?' Hij stelt die vraag allereerst aan die dominee die de kapperszaak bezoekt om, naar de mode van die dagen, zijn pruike wat te laten fatsoeneren. Maar het antwoord van de dominee stelt erg teleur. Hij begint namelijk bij de mens. En zodoende eindigt hij ook in de mens. Dat gesprek daar in die kapperswinkel loopt dan ook helemaal vast. Want de kappersknecht voelt wel aan: dit is het antwoord niet dat mij de weg der zaligheid wijst. Gelukkig is daar dan nog meneer

Opmerker. Hij wijst moedig de dwalingen aan in de voorstelling van zaken door die dominee. Maar toch, ze komen er niet echt uit met z'n drieën.

Het is zo'n veertig jaar later dat er opnieuw een boekje onder deze titel verschijnt. Opnieuw in Engeland. Geschreven door de bekende ds. J.Ch. Philpot. Zijn antwoord is, kort samengevat, als volgt. Wat een zondaar zalig maakt – dat is het aandeel hebben in de verkiezende liefde van God de Vader, in het verlossende bloed en de rechtvaardigende gerechtigheid van God de Zoon en in het levendmakende, heiligende werk van God de Heilige Geest. Dit is de zaligheid die geheel buiten de mens ligt. Maar nu gaat de Heere die zaligheid vastmaken in de harten.

Namelijk in de openbaring van Christus aan de ziel, waarbij verkiezende liefde, verzoenend bloed, rechtvaardigende gerechtigheid en een eeuwi-

verloren mens. Dat moeten u en ik ook. Weet u waarvan wij afgebracht moeten worden? Van onze goede gedachten van onszelf. De middel-eeuwse kerkleraar Anselmus signaleerde dat in zijn tijd ook al: *"Gij hebt niet geweten hoe groot het gewicht der zonde is!"* En daar ligt het! Als ik daar geen besef van heb, dan weet ik ook niets van de noodzaak van genade, van loutere genade.

Weet u wat het punt is? Dat ik niet het goede bijbelse zicht op mezelf heb. Hoe is dat zicht? Ik lees het in deze zelfde Efeziërsbrief. Dat ik dood ben door de misdaden en de zonden. Dat ik actief dood ben. Dat ik een opstandeling tegen de Heere mijn Schepper ben. Dat ik, vrijwillig en moedwillig, voor de dood gekozen heb. En mij van de God des levens heb afgewend.

Dat ik, ook en juist als godsdienstig mens, van nature niet anders doe dan mij verzetten tegen de Heere die recht op mijn leven heeft. Dat ik een vijand van genade ben, een vijand van zalig worden door genade. Nu is nodig, dat ik al mijn eigen pogen opgeef. En dat ik aan de grond kom te zitten met al mijn zogenaamde goede bedoelingen en al mijn beste inspanningen om de Heere aangenaam te zijn. Die zijn leven zal zoeken te behouden, die zal het verliezen, zegt de Heere Jezus. Maar wie het verliezen zal om Mijnentwil, die zal het behouden.

niet desgenen die wil...

Bent u er al voor gewonnen? Dat het helemaal van de Heere komen moet? Is het Evangelie van Gods genade, van Zijn soevereine, eenzijdige genade, voor u al de enige weg van de zaligheid geworden?

De bijbelse leer van Gods eeuwige ontferming - zeg maar: van Zijn vrijmachtige verkiezing - dat betekent niet dat een godsdienstig zoekend mens met al zijn goedwillende pogingen stukloopt op een onwillige God met Zijn onwrikbaar besluit van eeuwigheid. Echt niet! Nee, zo ligt het niet! Het is eerder net andersom. Ik ben een onwillige zondaar. En ik doe er alles aan om verloren te gaan. Trouwens - ik ben al verloren. Ik lig al onder de toorn van God. Maar nu leert de Heilige Geest mij dat de drie-enige God in de hemel geen lust heeft in mijn dood. De Heere heeft het in Zijn Woord geopenbaard: dat Zijn eeuwig welbehagen de garantie is dat er bij Hem ontferming is voor verloren

zondaren. En ook: dat de dood van Gods Zoon van oneindige kracht en waardigheid is, overvloedig genoegzaam tot verzoening van de zonden van de gehele wereld. En tevens: dat er voor het onwederstandelijke werk van de Heilige Geest geen zondaar te diep gezonken en geen ellendig mens te ver afgedwaald is.

En daarom - als ik nu zo'n mens ben die ongelukkig is, daarin dat ik elke dag ontdek eerder heel Nederland te kunnen omkeren dan één stap te doen in de richting van Christus en Zijn heil..., als ik heb ontdekt dat mijn wil alzo verdorven is, dat ik niet wil wat God wil en dat ik niet doe wat de Heere wil dat ik doe en dat ik er ook geen verandering in kan aanbrengen... - dan wordt het tot Evangelie, dat woord van de apostel: "het is niet desgenen die wil, noch desgenen die loopt, maar des ontfermenden Gods!" Dan erken ik dat ik slecht genoeg ben om voor eeuwig te worden weggedaan. Dan is ook de leer van de verkiezing geen struikelblok meer. Dan moet ik het van dat eeuwige en eenzijdige werk van de Heere juist hebben. Dan wordt het een wonder dat de Heere de God van de uitverkiezing is.

Paulus schrijft aan de Efeziërs: "... gelijk Hij ons uit-verkoren heeft in

Hem..." De belijdenis van de uitverkiezing wijst hierop: ik lig op één hoop met alle anderen. Ik lig op één en dezelfde vuilnisbelt met de hele mensheid. Ik ben niet beter. Ook ik derf de heerlijkheid Gods. De betuiging van Gods eenzijdig werk - geheel buiten mij en geheel zonder mij - snijdt alle mogelijkheid van zalig worden vanuit mezelf radicaal af. Maar - ik buig het hoofd. Met de tollenaar uit Lukas 18 erken ik deze werkelijkheid voor de Heere. *"God enkel licht, voor Wiens gezicht, niets zuiver wordt bevonden, ziet mij bevekt, met schuld bedekt, misvormd door duizend zonden..."* Waar dan heen? Tot Hem alleen!" En het is mijn gebed: "O God, wees mij de zondaar genadig." Dan moet ik het hebben van deze zelfde Heere. Die het waar maakt: "Welzalig, dien Gij hebt verkoren. Die G' uit al 't aards gedruis doet naderen en Uw heilstem horen. Ja, wonen in Uw huis..."

Wat is het dat een zondaar zalig maakt? Door U, door U alleen - om 't eeuwig welbehagen! Hoe zalig is het volk dat dit geklank kent!

[Samenvatting van het gesprokene op de ontmoetingsdag van Bewaar het Pand op 2 april j.l. te Werkendam]

J.M.J. Kieviet

VRAGEN ROND HET HUISBEZOEK (2)

Ik heb u beloofd dat we in de komende nummers van ons blad een aantal vragen rond het pastorale huisbezoek zouden bespreken. Het zijn de vragen die me gesteld zijn door een ambtsbroeder uit een andere gemeente, vragen die bij hem zijn opgekomen vanuit zijn eigen ambtelijke praktijk.

bijbelse wortels

Voordat ik op die vragen zelf inga, eerst iets over het huisbezoek in het algemeen. Waar komt dit gebruik vandaan? Het woord huisbezoek komt in de Bijbel niet voor. Ook het verschijnsel in de vorm zoals wij het kennen, kunnen we in de Heilige Schrift niet terug vinden. Maar dat betekent niet dat datgene wat wij 'huisbezoek' noemen niet zijn grondslag in Gods Woord zou vinden. Integendeel.

Als we spreken over huisbezoek, dan hebben we het over persoonlijk gericht zielzorg. De bearbeiding van de enkeling of van het echtpaar of

van het gezin. Maar in ieder geval met een rechtstreekse benadering van het persoonlijke hart en in de persoonlijke ontmoeting.

Wie de Bijbel kent, zal toegeven dat deze lijn een bijbelse is. Overigens naast die andere lijn. We treffen in Gods Woord een algemene benadering van het volk aan. Zo wordt de Wet bij de Sinaï aan het hele volk tegelijkertijd geproclameerd. En zo lezen we bijvoorbeeld van Ezra dat hij het volk in zijn totaliteit onderwijst. Ook weten we van de Heere Jezus dat hij de schare om zich heen verzamelt en tot al die mensen samen Zijn woorden spreekt. Op deze wijze heb-

ben ook de apostelen gepreikt in de gemeenten.

Maar die persoonlijke lijn treffen we ook in de Bijbel aan. Misschien is Noach er al een voorbeeld van geweest. Gedurende de 120 jaar van zijn werken aan de ark zal hij menig gesprek met zijn nieuwsgierige en wellicht spottende tijdgenoten hebben gevoerd. En daarbij deze mensen heel persoonlijk gewezen hebben op het komende oordeel.

Nadrukkelijker vinden we dat bij de profeten van de Heere in Israël. Hun eerste taak was de openlijke betuiging van het woord dat de Heere hun op de lippen legde. Ze hoefden het niet te doen vanuit enig eigen gezag. Maar ze mochten het uitroepen als een gezant van de God van Israël: *"Alzo spreekt de Heere..."* Zo heeft het geklonken in de straten van Jeruzalem en op het tempelplein. Opdat iedereen het horen zou. Maar deze zelfde mannen schrokken er niet voor terug om die boodschap ook aan een persoonlijk adres te bezorgen. Wat te denken van Nathan die de koning David bezoeken moest. Om hem zijn zonden aan te zeggen. Als kind trok me in de kinderbijbel de prent van de profeet met die uitgestoken arm altijd weer aan. Ik kan niet zeggen dat ik toen al een verband zag met 'huisbezoek', maar ze is er wel. Daar in het paleis in Jeruzalem, daar bracht de profeet Nathan een huisbezoek. Met een toegespitste boodschap: *"Gij zijt die man!"*

Maar het was Nathan niet alleen. Ook Jeremia moest de koning bezoeken. En wat te denken van Elia en zijn herhaalde bezoeken aan koning Achab. Trouwens, ook het contact van Elia met de weduwe te Zafat en van Elisa met de Sunamitische valt onder dat persoonlijke pastoraat. En denk vooral eens aan de Heere Jezus Zelf, de grote Pastor Bonus, de Goede Herder. Als er Eén aandacht had voor de enkele mens en hem of haar opzocht waar hij of zij was – dan de Heere Jezus wel. Hij moest door Samaria gaan, zo lezen we nadrukkelijk. Want daar bij de waterput van Sichar, daar was een verloren vrouw die Hij redden moest. We kennen de inhoud van het gesprek dat Hij met haar voerde. Evenzo mogen we zeggen: Hij moest door de delen van Tyrus en Sidon gaan. Want daar was opnieuw een vrouw in nood. Met wie Hij spreken moest. En zelfs als er in het holst van

de nacht bij Hem wordt aangeklopt en daar een wetgeleerde aan de deur staat, dan laat Hij hem binnen. En Hij voert met hem een indringend gesprek. Uiterst scherp. Maar juist daarom zo pastoraal.

Het zal duidelijk zijn: wat onder ons bekend staat als 'huisbezoek' heeft bijbelse wortels. Dat wil ik vervolgens wat uitvoeriger aanwijzen aan de hand van wat we lezen in Handelingen 20.

... en bij de huizen

Als de apostel Paulus na zijn derde zendingsreis op weg is naar Jeruzalem, heeft hij op enig moment de gelegenheid een ontmoeting te hebben met de ouderlingen van Efeze. Nee, hij gaat dit keer niet zelf naar de gemeente toe. Daartoe ontbreekt hem kennelijk de gelegenheid. Maar wel ontbiedt hij de ouderlingen. Het is een ontroerende ontmoeting geworden. Aan beide zijden is wel duidelijk: we zullen elkaar aan deze zijde van het graf wel niet meer zien. Ze halen herinneringen aan vroeger op. Paulus brengt zijn arbeid in de gemeente in de gedachten terug. Met vrijmoedigheid mag hij verhalen dat hij niets heeft achtergehouden *"van hetgeen nuttig was dat ik u niet zou verkondigd en u geleerd hebben..."* En dan voegt hij daar veelbetekenend aan toe: *"... in het openbaar en bij de huizen"* [Hand. 20: 20].

Zijn arbeid is dus te onderscheiden in twee activiteiten: hij heeft 'in het openbaar' gesproken en hij heeft dat 'bij de huizen' gedaan. Waar wijst dat op? Dat de apostel, waar hij ook was, het Evangelie verkondigd heeft! Hij was ijverig en onvermoeibaar in zijn predikariteit. Of hij zich nu publiek bewoog, op een plaats waar iedereen toegang had, of dat hij in de beslotenheid van een privé-vertrek was, hij gaf uiting aan zijn drang tot de bediening van Gods Woord. *"Wee mij, indien ik het Evangelie niet verkondig!"*, dat gold op elke plaats waar hij zich bevond.

De apostel Paulus vreesde niet voor mensen en hij schaamde zich niet om het Evangelie in het openbaar te brengen. Maar het was hem ook niet te minderwaardig om zijn energie te besteden aan een enkeling die hij op een bepaalde plaats trof. De apostel heeft zijn taak dus zo verstaan dat hij in de openbaarheid prediken moest maar dat hij ook de intieme ontmoet-

ting van mens tot mens voor dat doel heeft gebruikt.

Zo ongeveer schrijft ook Matthew Henry in zijn verklaring van deze tekst. *"Hij predikte in het openbaar voor de kudde, die in de grazige weide bijeen kwam, en hij ging van huis tot huis om de zwakken en afgedwaalden te zoeken, en hij achtte niet, dat het ene werk hem ter verontschuldiging kon dienen, om het andere na te laten."* Na dit gezegd te hebben, trekt Henry een conclusie, hij maakt een toepassing. Deze: *"de leraren behoren in hun huisbezoek te spreken over de dingen die zij in het openbaar geleerd hebben, ze te herhalen, in de mensen zoeken in te prenten, te verklaren en, als het nodig is, moeten zij vragen: hebt gij dit alles verstaan? Inzonderheid moeten zij de mensen helpen het op zich zelf toe te passen."*

Het zijn goede en treffende dingen die deze puriteinse Schriftverklaarder ons hier voorhoudt. Wat in het openbaar gepreikt is, dat moet in de beslotenheid van het persoonlijke gesprek verder worden toegepast. Met gerichte vragen en met toegespitste adviezen. Te merken valt dat Henry de woorden van de apostel direct betreft op wat in zijn eigen tijd gebruikelijk was: het pastorale huisbezoek in het verlengde van de openbare prediking. En terecht, denk ik. We zien bij de apostel, aldus Henry, een eenheid in zijn optreden. Hij is 'vanaf de kansel' niet anders dan 'van aangezicht tot aangezicht'. Hij heeft op de ene plaats geen ander Evangelie, vergeleken met de andere plaats waar hij is.

Dat levert ons in ons onderzoekje naar een bijbelse basis van het huisbezoek direct al een verrassende gevolgtrekking op. Deze: het nauwe verband tussen prediking en pastoraat, tussen verkondiging en huisbezoek. Het is niet een ander Woord dat op het huisbezoek centraal moet staan dan dat 's zondags in de kerk is gehoord. Als we het gesprek van Paulus met de ouderlingen uit Efeze nog even verder lezen, dan wordt ons dat nog eens te meer duidelijk. Want de apostel gaat zelfs specifiek aangeven wat de inhoud was van zijn arbeid onder de Efeziërs: *"betuigende, beiden Joden en Grieken, de bekering tot God en het geloof in onze Heere*

Jezus Christus" [Hand. 20: 21]. Dat is het program, de leidraad van de apostel in zijn Evangeliewerk. Dit heeft hij als opdracht van zijn Zender ontvangen: te prediken bekering en geloof, zowel aan Joden als aan Grieken, te betuigen net zo goed 'in het openbaar' als 'bij de huizen', in de publieke proclamatie maar ook in de ontmoeting met die ene naaste.

En zal de opdracht van de huidige ambtsdrager een andere zijn? De vraag stellen is haar beantwoorden.

Ik merk dat ik mijn ruimte al weer volgeschreven heb. Ik wil nog volstaan met een woord dat dezelfde apostel Paulus heeft geschreven aan de

gemeente van de Thessalonicenzen, aan het slot van zijn eerste zendbrief. Een duidelijk getuigenis aangaande de persoonlijke zielzorg – de noodzaak ervan en de inhoud ervan. *"En wij bidden u, broeders, erkent degenen die onder u arbeiden en uw voorstanders zijn in de Heere en u vermanen. En acht hen zeer veel in liefde om huns werks wil. Zijt vreedzaam onder elkander. En wij bidden u, broeders, vermaant de ongeregelde, vertroost de kleinmoedigen, ondersteunt de zwakken, zijt lankmoedig jegens allen..."* [1 Thess. 5: 12-14].

J.M.J. Kieviet

GRENSVERKEER (5)

In een afsluitend artikel maak ik graag nog enkele opmerkingen van een wat ander gehalte. Deze hebben betrekking op de structuur van ons gemeentezijn. In allerlei evangelische stromingen heeft men ook een andere opvatting over de gemeente zelf. En dan doel ik niet op een visie op de ambten of i.d., maar dan gaat het me nog om iets anders.

Ik zou graag nog willen wijzen op de gemeente als gemeenschap. Ook dat is een deel van ons belijden. Er behoort een gemeenschap der heiligen te zijn, juist in de kerk, waar de Heere Zijn volk bijeen roept.

Ik hoor berichten van bijvoorbeeld de Bethelgemeente in Drachten, dat er tussen de bezoekers onderling een heel sterke acceptatie plaats vindt. Mensen die daar komen, worden weldadig getroffen door het feit, dat niemand negatief naar je kijkt en dat je je opgenomen voelt in een groter geheel. Men hoort er echt helemaal bij, zo zegt men dan. Aan deze opmerking ligt een sterke vorm van idealisering ten grondslag.

Tegelijk geeft men aan dat men dat gevoel miste in de kerkelijke gemeente, die men verliet. Is deze klacht terecht? Hoe is dat onder ons? Is er warmte naar de jeugd toe, naar alleenstaanden toe en naar hen die misschien aan de rand van de gemeente leven?

Ik besef dat dat nog iets anders is als de gemeenschap der heiligen, want deze raakt Gods levende volk. Daar wil ik het nu even niet over hebben. Het gaat er nu om, of we als gemeente een openheid naar de ander mogen

kennen en betrachten. Misschien hebben wij, ouderen, daar niet zo'n behoefte aan. We zijn opgegroeid met de gedachte dat we in de kerk komen om Gods Woord te horen. Dat is het voornaamste en dat moet ook zo blijven. Er werd in onze jeugd nooit zoveel aandacht gegeven aan het sociale aspect van het gemeentezijn.

Laten wij echter niet vergeten dat we leven in een tijd, waarin heel veel mensen het moeilijk hebben. Er bestaan veel conflictsituaties tussen de mensen, men ondergaat moeilijkheden op de werkvloer of er is helemaal geen werk; het gezin stelt voor heel grote vragen en al deze factoren op allerlei terreinen maken het soms zo, dat men het leven als zwaar en problematisch ervaart. Eenzaamheid slaat bij velen toe, zeker wel bij alleenstaanden. De moderne media hebben de onderlinge verhoudingen ernstig geschaad; denk maar aan de verstoring van de TV in een gezin. Men spreekt nauwelijks nog met elkaar. Er zijn ook mensen die innerlijk in hun psyche stormen en tegenwind beleven. Zaken als faalangst en allerlei andere vormen van overmatige vrees beheersen meer mensen dan wij denken. Daarbij denk ik ook aan depressie als een toenemend signaal van onbehagen in deze tijd.

Dus staan veel mensen zwak in het leven. U zult deze zaken in uw omgeving ook wel aantreffen. Ook in onze kringen bestaat behoefte aan hulpverlening, zoals bijvoorbeeld van instellingen zoals Eleos en de Fontein.

Deze vormen van persoonlijke onrust en instabiliteit vragen om mensen, die om je heen staan. Vroeger waren de burens er. Of er waren altijd wel mensen, vaak ook kinderen Gods met levenswijsheid in de gemeente of in de familie, bij wie men terecht kon. Hoe is dat nu? Zou de jeugd van uw gemeente weten bij wie zij kunnen aankloppen met hun noden?

Natuurlijk zijn er de predikanten, maar ook zij beschikken vaak niet over de middelen om de vraag naar contacten aan te kunnen.

Nu gaat het er nog niet eens altijd om, dat men direct tot persoonlijke intieme ontmoetingen komt, waarin hartezaken worden besproken. Helaas heerst op dit terrein onder ons een te grote geslotenheid naar anderen toe. We willen vaak een zekere stand ophouden binnen de gemeente en zodoende schermen we onze persoon af en worden we onpersoonlijk.

Het zou al een weldaad zijn als we elkaar alleen al het gevoel konden geven dat we naast elkaar staan. Komt een geknakt leven in de kerk, is er dan liefde en warmte naar hem of haar toe? Dat zit in kleine dingen. In een kort woord of een klop op de schouder. Helaas zit een ongestuvige houding ook in kleine dingen, in een wat afkeurende blik of in een wat koele bejegening. Het is bekend hoe we soms reageren als anderen op onze plaats zitten. Mensen die onbegrepen hun weg gaan, vallen meestal meer onder onze verwijten, dan dat we hen ook zien als dwalende schapen en zelfs schapen zonder Herder.

In allerlei evangelisch getinte gemeenten gaan deze sociale contacten een veel te grote plaats innemen. Dan wordt de kerk een club. Voor ons echter is de vraag gewettigd, of we op dit terrein niet tekortschieten.

Deze vraag moeten we wellicht met ja beantwoorden. Het is niet overal hetzelfde, maar de dingen komen wel tekort en velen voelen geen enkele tegemoetkoming in de gemeente.

Is de gemeente alleen maar koel en afstandelijk? Nee, zeker niet. Het zal in uw gemeente zijn, zoals het bijvoorbeeld in mijn gemeente is. Ik merk inderdaad wel een mate van afstand en kritische benadering en dat is jammer. Maar ik weet ook dat er een warm meeleven ontstaat, als er werkelijk iemand in nood blijkt te zijn. Meeleven bestaat dus soms wel, maar het blijkt te weinig in de alledaagse contacten.

De structuur is moeilijk te veranderen. Hoe kunnen we meer openheid en gastvrijheid uitstralen als gemeente, naar ieder toe? Denk hier dan ook aan de jeugd, die het zo nodig heeft dat ze worden opgevangen.

Het is allerleerst een geestelijke zaak. De vruchten des Geestes, zoals liefde, lankmoedigheid, zachtmoedigheid, vergevingsgezindheid enz. kunnen hier uitkomst brengen. Het moet ook hier weer bij God vandaan komen. We kunnen zulke dingen niet organiseren. We spreken in onze kringen over schriftuurlijke kenmerken. Maar als we eerlijk zijn, weten we dat deze toch weinig functioneren. Paulus schrijft aan de Thessalonicenzen: "En wij bidden u, broeders, vermaant de ongeregelde, vertroost de kleinmoedigen, ondersteunt de zwakken, zijt lankmoedig jegens allen" (1 Thess. 5:14). Daar hebt u de richtlijnen voor de omgang met elkaar. Hier blijkt ook duidelijk dat het niet alleen maar gaat om opgelegde vriendelijkheid; ook niet om een eenzijdige "lievige" omgang; het gaat om deze beide zaken, die in het Grieks één woord vormen: vermanen en vertroosten. De naam van de Heilige Geest (Parakleet) hangt hiermee samen.

Moge de Heere Zijn liefde onder ons verklaren, dan zullen ook wij die liefde leren uitstralen naar anderen, de zwakken en de ongeregelde. Het beeld van Christus, dat toch wordt afgedrukt in Zijn volk, gaat dan werken naar buiten toe. Ook Hij was innerlijk met ontferming bewogen over de schare. Wie Hem gaat kennen, kan toch niet zonder deze liefde leven? De gemeenschap der heiligen bestaat in gemeenschap aan Christus en aan de leden met elkaar.

Ik trof in een gemeente eens een kind van God aan, die het huis vol had met

jonge mensen. Dat is het en zo zou het altijd moeten zijn, op een gepaste en passende wijze dan wel te verstaan.

Laten wij onze tekorten en onze schuld in dit opzicht gevoelen en leren belijden.

Het is een geestelijke zaak. Maar we weten ook dat Gods Woord zegt dat we elkaar moeten opwekken. Ik denk hier niet aan allerlei moderne vormen van gemeenteopbouw. We moeten oog leren krijgen voor de moeiten van de ander. Ook voor de ander zelf. Pas er dan vooral op, dat u niet alleen wat op hebt met gelijkgezinden, die er net zo over denken als u. Dat is niet het echte en het rechte. We zouden juist naar anderen en andersdenkenden lijntjes moeten uitwerpen, die blijven haken.

U begrijpt dat hier veel praktische zaken aan de orde kunnen komen. In zeg nog wel eens tegen de jeugd van de gemeente dat het een gelukkige zaak is dat er een gemeente om hen heen is. Lid van een gemeente zijn is oneindig veel meer waard dan tussen zestigduizend schreeuwende supporters zitten in een vol stadion, zo lijkt me. Maar laten wij dat de jeugd dan ook laten merken.

Zelf ben ik de eerste om te erkennen dat ook ik hier ernstig tekort schiet en tekortgeschoten ben. Er had zoveel meer kunnen zijn. We doen het zo vaak verkeerd.

Bent u dat met me eens? Ga dan eens persoonlijk na in uw leven, waar de breuken liggen en zoek ook hierin de waarachtige bekering des harten.

Last het zo mogen zijn: 'k Heb and'ren al de rechten van Uw mond, met lust verteld, hen vlijtig onderwezen".

P. Roos

Hij is de vreselijke tegenstander van God en van Zijn kerk en werk. Zoals hij in het paradijs zich verschool in een slang, zo maakt satan voortdurend gebruik van instrumenten. Maar het is satan zelf dus die komt. Alleen toen de Heere Jezus verzocht werd in de woestijn kwam hij in zijn ware gedaante. Maar anders verschijnt hij graag incognito. Hij kan zelfs van kinderen Gods gebruik maken. Dat had de Heere Jezus feilloos door. Vandaar Zijn scherp antwoord op Petrus' woorden: "dat zal U geenszins geschieden": ga weg achter Mij, satanas! gij zijt Mij een aanstoot, want gij verzint niet de dingen, die Gods zijn, maar die der mensen zijn, Matth. 16:23.

Als u bij de antichrist aan een bepaald persoon wilt denken, moet u die persoon zien als een handlanger van de duivel. Maar de antichrist manifesteert zich ook in allerlei verbanden, in denkstructuren, in ideologieën, filosofische denkbeelden en politieke structuren. Denk maar aan het communisme, het nihilisme, de psychologie van Freud, maar ook aan allerlei dwaalleringen, welke de eeuwen door Gods Woord hebben aangerand.

Achter dit alles moet u de antichrist zien, die de leugen liefheeft en daarom propageert. Achter alles wat op enigerlei wijze niet met Gods onfeilbaar Woord in overeenstemming is, moet u de opzet van satan zien.

De antichrist is het tegenbeeld van Christus, Die getuigt: Ik ben de Waarheid. De antichrist is de leugen zelf. Als leugengeest dringt hij door in de media en aan de universiteiten. Hij vervult vanachter de kathedraal en vanaf de kansel in 's lands vergaderzalen vele spreekbeurten.

Hij is altijd gevaarlijk, maar het meest als hij met de bijbel komt. Een imam zal Christus niet als de enige Zaligmaker prediken en valt bij ons terstond door de mand als een leugenaar, die Gods Woord tegensprekt. Maar herkennen we de tegenstander Gods ook als Hij de Christus wél laat prediken, maar bijvoorbeeld slechts als Voorbeeld, of als gestorven voor iedereen? Daar waar men wel Christus predikt, maar óók dat onze goede werken eveneens grond der zaligheid zijn, daar hebt u opnieuw de antichrist. Vandaar dat we ook Rome als een antichristelijke macht moeten zien. Christus is immers naar de roomse opvatting niet de enige Middelaar? De antichrist zal komen, maar is er ook reeds. Dat zien we duidelijk om

VRAGENRUBRIEK

Het is al weer enige tijd geleden dat we in deze rubriek een vraag behandelden die betrekking had op de eindtijd. De vraagsteller verzocht mij ook om in te gaan op de vraag wat wij nu precies onder de antichrist hebben te verstaan. Ik zal daar nu een begin mee maken.

Gods Woord leert ons in 2 Thess. 2 dat de dag des Heeren niet zal aanbreken, voordat de antichrist is gekomen. Voor de zogenaamde wederoprichting aller dingen zal plaats vinden zal de afval komen. Zoals wij nu achter de val de duivel moeten zien, zo moeten wij achter de afval hem eveneens zien. Hij is de grote verwoester.

ons heen, als we tenminste niet blind zijn. Zijn opkomst is geleidelijk, in het laatst der dagen zal hij een bloeitijd hebben, maar dan zal ook abrupt zijn einde komen, gelukkig. Want het enige Koninkrijk dat eeuwig zal bestaan is dat van God!

De antichrist is niet alleen fel gekant tegen het evangelie, maar ook tegen de wet. Gods heilzame geboden zijn de pilaren van een samenleving. Welnu, de antichrist heeft ten doel die pilaren omver te werpen en een zogenaamde nieuwe wereldorde op te richten. Die nieuwe wereldorde zal evenwel de grootste chaos ooit zijn, slechts dood en duisternis. Lees slechts het boek Richteren om vast te stellen dat het een puinhoop wordt als een ieder maar doet wat goed is in zijn ogen.

Wat satan propageert is zelfhandhaving, het recht van de sterkste, egoïsme en wraak. Normeloosheid en weteloosheid zijn belangrijke woorden die in zijn woordenboek voorkomen. We zullen de volgende keer enige lijnen trekken naar de tijd waarin we momenteel leven. Laat ik nu vast dit zeggen dat zij die God vrezen niet moedeloos moeten worden. Christus heeft immers alle macht in hemel en op aarde. Hij heeft de antichrist zien aankomen, maar zal er ook voor zorgen dat hij weer verdwijnt, voor altijd! Ook van het rijk van de antichrist geldt: opgaan, blinken en verzinken. Hoe nodig is het dat we van koning veranderen en de dienst aan de vorst der duisternis opzeggen. We zijn hem in onze dwaasheid toegevalen. Het is wijsheid de Christus te voet te vallen. Maar over deze dingen de volgende keer nog meer. Waar ik nu nog even op wil wijzen is de opvatting van Luther en Calvijn aangaande de antichrist.

In de tijd, voorafgaande aan de Reformatie was er al van geduchte kritiek op het pausdom sprake. De pausen gaven daar ook alle aanleiding toe. De weerzin tegen het pausdom is door Luther en Calvijn overgenomen. Zij noemden de paus de antichrist. Ik heb daar in deze dagen van alle opwinding rond het overlijden van de paus in Rome veel aan moeten denken. Wat zal het een vreselijke ontdekking voor die man geweest zijn, toen hij daar zonder bedekking voor Gods troon kwam te verschijnen! Ik heb ook medelijden, medelijden met allen die het geheim van het sola gratia, sola fide en sola Scriptura niet kennen. Trouwens, kennen wij het?

Maar afijn, Luther en Calvijn noemden de paus de antichrist. Luther dacht daarbij aan de man zelf, Calvijn dacht meer aan het roomse instituut. Het feit dat de roomse kerk in hun dagen zeer machtig was, deed hen geloven dat het einde der tijden aangebroken was. De kerk der reformatie zal het in de tijd van de brandstapels ook wel gedacht hebben! Calvijn geloofde dat de Heere geleidelijk aan met de antichrist zou afrekenen en dat hij van lieverlee van zijn positie zou worden verdreven. De reformatie zag hij dan ook in dat licht.

Misschien dat deze gedachte van een geleidelijke val van de zoon der verderfenis door grote wonderwerken Gods, zoals in de reformatie, menigeen heeft doen geloven dat aan de komst van Christus een grote bloeitijd van de kerk vooraf zal gaan. De Schrift spreekt echter van een plotse val van de antichrist. Zijn dagen zullen worden afgesneden, verkort,

zoals een tak van een boom wordt afgeknapt door een hevige stormwind, zie Matth. 24:22. En terstond na de verdrukking van die dagen zal, zo zegt de Heere Jezus Zelf in Matth. 24:29, het teken van de Zoon des mensen verschijnen in de hemel!

Na de antichrist dus geen bloei-tijd, maar een bloei-eeuwigheid!

De volgende keer hoop ik verder te gaan, want er is veel meer te zeggen. Wat ik nu nog even wil zeggen is dit: in dit artikel houden we ons bezig met de toekomst. Maar laten we ervoor waken ons al te druk te maken over de toekomst, namelijk in die zin dat we het heden zouden vergeten! Hoe is het heden met mij gesteld? Zou ik heden mijn Maker kunnen ontmoeten? Mag ik heden vrede kennen voor mijn gemoed? De Schrift zegt toch: heden, zo gij Zijn stemme hoort! Haasten we ons toch om onzes levens wil!

K. Hoefnagel

ZIJN ER SOORTEN GELOOF?

Er wordt nogal eens beweerd dat het historisch geloof ongeloof is. Dat is een hele uitspraak. Men zegt dan dat dit geloof geen wezenlijke waarde heeft. Het komt aan op een echt, waar geloof. Nu kan dit laatste niet tegengesproken worden. Gods Woord zegt het en daarnaar dienen we te luisteren. Maar het zeggen dat historisch geloof ongeloof is of in wezen ongeloof is gaat te ver. Zeker een historisch gelovige kan een ongelovige worden, zelfs een pure atheïst. We horen en zien het maar we kunnen het historisch geloof niet schrijven op rekening van ongeloof. Slaan we het woordenboek van Van Dale open, dan lezen we: ongeloof is het niet geloven aan iets. Een ongelovige is iemand die blij geeft van ongeloof. Nu moet niet gemeend worden dat we een lans willen breken voor het historisch geloof, maar in het licht van de Heilige Schrift dient er recht gedaan te worden aan dit geloof. Zeker zijn we allen door het paradijsgebeuren in de staat van ongeloof gekomen. Satan werd geloofd, maar de Schepper niet. Zijn woorden werden als niet betrouwbaar geacht. Ontzettend is de paradijsgebeurtenis want de gevolgen blijven niet uit. Door de goedertierenheid van de Heere zijn er resten van het Godsbeeld overgebleven. Er zijn zelfs bijge-

komen de algemene werkingen van de Heilige Geest. Door die gunst van de Heere, komt levend bij het Woord van de Heere, geloof in de Heere en in Zijn Woord. Het gebed tot de Heere en het zich stellen onder Zijn prediking. Beslag en ontzag kunnen zelfs heel sterk zijn. De eerbied voor de Heere en Zijn dienst kan blijken. Elke pastor die leeft in zijn gemeente bemerkt het. Wanneer het gaat over de kinderen dan dienen zij bij het onderwijs betrokken te worden. Gods Woord moet spreken. Welk een taak hebben ouders. Van de school, van de kerk wordt veel gevraagd. Er is roeping en plicht. In het Spreukenboek lezen we: leer de jongen de eerste beginselen, naar de eis van zijn weg. Als hij ook oud zal geworden zijn, zal hij daarvan niet afwijken. Spreuken 22:6. Opvallend staat er: de eerste beginselen. Daaronder dienen we te verstaan de fundamentele dingen van het geloofsleven. Daarbij behoort de verstandelijke kennis van de Bijbel. De kernzaken van de geloofsleer. Het kan bekend zijn dat de jeugd in Israël de hoofdzaken van het geloof uit het hoofd moest leren. Welk een klacht liet later de profeet Hosea horen: Mijn volk is uitgeroeid, omdat het zonder kennis is. Onderwijs is dus broodnodig. En dat onderwijs leidt tot kennen en dat staat weer niet los van geloof-

ven. Daarop moet het onderwijs ook gericht zijn. Geloven wat er in huis gezegd wordt. Op school en in de kerk. Zo komt het voor dat een kind met klem zegt: juffrouw heeft het gezegd. Wat de juf zegt is waarheid. Vandaar dat het ook zeer belangrijk is dat de waarheid tegen kinderen wordt gezegd. De gegroeide waarheidsovertuiging doet ook gaan naar de kerk. Op het geloven in de waarde en rijkdom van de kerkgang, wordt door elke geroepen predikant aangedrongen. Vanzelf staat het Schrift-onderzoek daar niet buiten. Daarom zei de Heere Christus: onderzoekt de Schriften, want gij meent in dezelve het eeuwige leven te hebben, en die zijn het die van Mij getuigen. Joh. 8. In dat verband heeft Paulus aan Timotheus heel wat pastorale adviezen gegeven. Wanneer het nu over ongeloof gaat laat de Schrift duidelijk aversiteit zien in woord en houding. De Heere Christus kon in Nazareth en omgeving niet vele krachten doen. De oorzaak daarvan was ongeloof. Slechts enkele zieken kwamen tot Jezus. We weten ook hoe de houding was van vele tijdgenoten van de Heere Jezus. In Zijn spreken heeft de Heere Jezus gewezen op het Oude Testament, wat hun niet vreemd was, maar het verzet was groot. Nu is er ook een andere kant. We lezen van de tien melaatsen dat ze tot Jezus kwamen en gezamenlijk riepen: Meester ontferm U onzer. Het bevel van Jezus om naar de priester te gaan werd door allen opgevolgd. Als melaatsen gingen zij naar de priester, maar gelovend dat zij onderweg genezing zouden ontvangen. Wanneer dit nu wondergeloof genoemd kan worden dan kan dit zeker van het historisch geloof gezegd worden. De Heere wil dit geloof zegenen. Vandaar dat de catecheet die zich herder weet zijn catechisanten oproept om te luisteren, te leren en te bidden. Kennis van het Woord en de leer van de kerk zijn nodig. Wat Bijbelse bevinding is moet men weten. De heilsorde mag niet onbekend blijven. Met nadruk schreef Paulus aan Timotheus: blijf bij hetgeen gij geleerd hebt en wijk daarvan niet af. Nu moest Timotheus behalve het Evangelie van Christus Jezus dat hij van Paulus geleerd had ook de Heilige Schriften vasthouden. Timotheus kende die al van kindsbeen af. Hij was er zoals elke Joodse jongen bij opgegroeid. Vanaf zijn vijfde jaar

heeft hij er zoals voorgeschreven was bij de Joden in leren lezen. Het kennen van de Heilige Schriften was van wezenlijk belang. Want zij kunnen wijs maken tot zaligheid door het geloof, hetwelk in Christus Jezus is. Dit Paulinische Woord komt ook tot ons. Vandaar dat wij wat we lezen of horen, in het gebed moeten brengen voor de Heere en wij gaan kennen en beleven wat we weten. Door de machtige krachtige werking van de Heilige Geest vindt dit plaats. Dan gaan hoofd en hart, hart en hoofd samenwerken. De kennis die men heeft wordt geheiligde kennis. Calvijn zegt het zo treffend: het is de Heilige Geest die het geloof in het Woord in ons verstand indruppelt en in onze harten inschrijft. Nu mag dit niet lijdelijk maken. Het waarschuwend Woord moet gehoord worden wanneer men zich met een historisch geloof op de been houdt en het niet brengt in het bidvertrek. Maar nu kan er ook een keerzijde zijn. Wie in de reformatorische kringen thuis is en contacten heeft, hoort en ziet dat het aantal avondmaalgangers is toegenomen. Soms flink toegenomen. Jongeren doen belijdenis en velen van hen gaan na het belijdenis doen direct aan het avondmaal. Nu is het niet de bedoeling daarover zo ineens een oordeel uit te spreken. Maar wel zijn er vragen. Nu meer avondmaalgangers dan wat jaren terug. Hoe komt dat? Was de prediking, het onderwijs niet goed? Wat was de oorzaak van het niet aangaan? Geen onbelangrijke vragen om zich vandaag op te bezinnen. Gaan we ervan uit dat aan de avondmaalstafel blijkt het geestelijke leven, dan moeten, gelet het aantal avondmaalgangers, de gemeenten meer bloeien. En dit moest bemerkt worden. Nu kan de verschuiving in de prediking ook invloed hebben op de avondmaalsgang. Opvallend is dan dat het accent bijzonder valt op het komen tot Jezus. Zonder de benadrukking van het zondaar zijn voor God de Heere en de verzoening met God. De tweede Persoon komt voor de eerste Persoon te staan. Zeker is er zonde tegen het evangelie, maar de zonde tegen de wet wordt na Golgotha niet nagelaten. Wat de Heere Christus voor Zijn hemelvaart gezegd heeft tegen Zijn discipelen, komt ook nu tot ons nl. dat in Zijn Naam gepredikt moet worden de bekering tot God en de verzoening met God. Die twee zaken zijn nood-

zakelijk, want we zijn in onze zondestaat onbekeerd en onverzoend en wie zijn we na ontvangen genade. Het ontdekkende, overtuigende en onderwijzende werk van de Heilige Geest blijft nodig. Vandaar dat elke prediking, elk geestelijk gesprek trinitarisch behoort te zijn. Heilordelijk naar de Schriften. Daarin moet onderwijs gegeven worden en dat mag leiden tot het gebed om de Heilige Geest. Groot is het heilswonder dat om het werk van de Heilige Geest gebeden mag worden. Door de Heilige Geest gaan we hetgeen we weten uit het Woord beleven naar het Woord. Dan komt het tot een beleefd geloof en dat is niet zonder vrucht in het leven. In het avondmaalsformulier wordt dit ook duidelijk aangegeven. Vandaar dat we kunnen spreken van de geloofskenmerken van de avondmaalganger. Dan komt het accent niet te liggen op het ik, namelijk ik geloof, ik zie het zo, ik denk er zo over. Ik meen dat het ook zo wel kan. Dit zijn allemaal redeneringen van de mens die kunnen zo zijn naar de mens. Dan is er een beredeneerd geloof. En dit geloof heeft geen wortel, het leven ontbreekt. Prof. G. Wisse spreekt van een aangeboren geloof en dat is geen geboren geloof. Als voorbeeld geeft hij het volgende. Men kan een kind aannemen en de familienaam geven, en het er voor houden dat het een eigen kind is maar het is en blijft een aangenomen kind en dat is niet voortgekomen door geboorte uit de ouders. Ook kan door de stelling geloof-wedergeboorte het geloof gemaakt worden tot een deur naar het leven. Maar in het leven is altijd de geboorte de deur waardoor men ingaat tot het leven. We hebben weer stof tot overdenking en misschien meer.

M.C. Tanis

BRIEVEN AAN OUDERS (50)

Deze keer wil ik u schrijven over de kleinzoon van Manasse. Zijn naam is Josia. De vader van Josia heette Amon. Die was kennelijk niet erg onder de indruk geweest van de bekering van zijn vader. Hij had het meegemaakt hoe zijn vader na terugkeer uit Babel aan het reformeren ging. Afgodsbeelden die stonden in de tempel van de Heere werden opgeruimd, en het altaar van de Heere werd weer in ere hersteld. Waarachtige bekering is dus niet slechts een zaak van de binnenkamer; die treedt ook naar buiten. Maar helaas – de zoon van Manasse deed alles weer teniet. Hij richtte de afgodsbeelden weer op. Hoe geheel anders was het met de kleinzoon van Manasse, met Josia. Zeker – hij heeft zijn opa slechts zes jaar gekend. Echter ik denk dat die zes jaren van beslissende betekenis zijn geweest voor Josia.

Josia was nog maar acht jaar oud toen hij geroepen werd om koning te zijn over Juda en Benjamin. O wat is het verblijdend te lezen dat hij in het achtste jaar van zijn regering, dus toen hij een jongeling was van omstreeks zestien jaar, dat hij begon de God van zijn vader David te zoeken. Josia werd de grote reformator. Precies zoals Luther, Calvijn en Zwingli dat waren voor de Nieuwtestamentische kerk.

Josia ruimde alle afgodsbeelden op. 't Is bekend dat hij ook de opdracht gaf om de tempel te herstellen. Tijdens die herstelwerkzaamheden werd de wet van de Heere gevonden. 't Is wat geweest dat men zelfs niet meer afwist van het bestaan van de wet die de Heere aan Israël had gegeven. Hoe ver was Israël afgedoold. Hoe was de

ware godsdienst vervangen door verering van afgoden!

Nu denk ik aan dat plechtige moment dat koning Josia voor de oren van de oudsten van Israël al de woorden van het boek des verbonds las. Niet minder denk ik aan het weer instellen van het paasfeest. Rijk gezegend was het tweestammenrijk met deze vrome koning.

Toch is er ook weer schaduw. 't Lijkt wel of de Heere ook nu weer zegt: "En deze is ook niet de ware Messias. Eigenzinnigheid werd voor Josia een valstrik. Hij ging strijden tegen Necho, de koning van Egypte. De Heere waarschuwde hem om dat niet te doen. Hij deed het toch.

Zwaargewond werd hij van het slagveld weggedragen. Op negenendertigjarige leeftijd stierf hij.

Zijn zonen en dochters, dus de kroonprins, de prinsen en de prinsessen kregen bezoek van de profeet Zefanja. Het woord van de Heere sprak hij: "dat Ik bezoeking zal doen over de vorsten, en over de kinderen des konings, en over allen, die zich kleden met vreemde kleding". Men wilde gekleed gaan als de Babyloniërs en de Chaldeeën, dus als de wereld.

Wereldgelijkvormigheid is iets waar we al te gemakkelijk aan voorbijgaan.

Ouders, zijn uw kinderen als Josia reformatorisch? Of worden ze zoals Josia werd: eigenzinnig, doende wat de mens wil? En hoe kleedt u uw kinderen, en hoe kleden zij zichzelf? Is er nog onderscheid? We leven toch niet in overeenstemming met de wereld?

P.v.Zonneveld

immers allen op reis naar de eeuwigheid. Wat staat bovenaan in ons leven? Mag er door genade een zoeken zijn van het Koninkrijk Gods en Zijn gerechtigheid? Of is het hier en nu het belangrijkste ondanks het feit dat we de prediking beluisteren en ondanks het feit dat er telkens roepstemmen uitgaan die de kortstondigheid en de vergankelijkheid van het leven onderstrepen?

Waardering

De waarde en de betekenis van de gestorven paus zijn naar voren gekomen in de (te) uitgebreide berichtgeving. Mag dit dan niet? Is er geen grond voor waardering? Mogen er geen positieve zaken genoemd worden als iemand er niet meer is? Mogen wij op bepaalde punten onze waardering niet uitspreken als daar grond voor is? Er zijn zeker zaken waar we ons van harte achter kunnen stellen. Dan denken wij aan de opstelling van de paus met betrekking tot abortus en euthanasie. Ook wat het huwelijk en de huwelijksrouw betreft heeft hij behartenswaardige zaken naar voren gebracht. We denken ook aan zijn standpunt aangaande homoseksualiteit en de bestrijding van aids. Zaken die in Nederland en ook elders tegenspraak hebben opgeroepen. Het valt ook te waarderen dat hij de heilsfeiten niet heeft betwijfeld, maar voluit heeft onderschreven. Hij heeft vastgehouden aan de maagdelijke geboorte van Christus en ook aan Zijn lichamelijke opstanding ten derden dage. Wereld dat in alle kerken voortgekomen uit de reformatie ook maar onomwonden gedaan. Werden er in die kerken ook maar geen vraagtekens gezet achter de heilsfeiten. Bovendien kwam hij over als een vriendelijk en innemend man. Maar bij alle waardering die wij kunnen hebben, zijn er ook ernstige bedenkingen. Niet alleen bedenkingen tegen zijn persoonlijke opvattingen, maar ook bedenkingen tegen het systeem waarvan hij deel uit maakte.

Pauselijke macht

Ik heb nagelezen wat er in de Gereformeerde Dogmatiek van Bavinck en wat er in de beknopte Gereformeerde Dogmatiek van dr. J. van Genderen en dr. W.H. Velema geschreven staat over de paus en over zijn positie. Iets daarvan willen wij ter informatie aan u doorgeven. De macht van de bisschop van Rome is in de loop van de geschiedenis langzaam toegenomen.

DE PAUS GESTORVEN

Geen blijvende stad

In de krant is (te) veel aandacht gegeven aan het leven van de paus, aan zijn sterven en aan zijn begrafenis. We willen er in ons blad niet aan voorbijgaan. In aansluiting op de geplaatste meditatie kan allereerst gezegd worden dat ook van de paus waar is geworden dat hij hier geen blijvende stad had. Ook hij is de weg van alle vlees gegaan. De waarheid van Gods Woord is onderstreept: "Want de mens gaat naar zijn eeuwig huis." Hoe lang we ook een bepaalde

positie innemen, hoe veel macht we ook hebben op deze aarde, het moment van sterven komt. Met hoeveel pracht en praal we ons ook omringen, er komt een moment dat we worden opgeroepen om voor God te verschijnen. Sterven is God ontmoeten. Sterven betekent rekenschap afleggen. Sterven betekent gesteld te worden voor de hoogste Rechter, Die volmaakt rechtvaardig zal oordelen. Dat gold niet alleen voor de paus, dat geldt voor ons allen. Beseffen we dat wel? Leven we daarbij? Wij zijn

Het was in de eerste eeuwen echt niet zoals het nu in onze tijd is. In de eerste christelijke tijd waren alle apostelen, alle gemeenten en ook alle bisschoppen aan elkaar gelijk in rang. Maar in de loop der eeuwen wist de kerk en de bisschop te Rome alle andere kerken en bisschoppen aan zich te onderwerpen. Tot in de 15^e en 16^e eeuw toe zijn er heftige debatten geweest over de positie van de bisschop van Rome. Lange tijd hebben de pausen ook grote wereldlijke macht gehad.

Ook de pas overleden paus heeft zijn invloed gehad op de wereldpolitiek. De roomse kerk kan gekarakteriseerd worden als een monarchie, een rijk, een staat met een geestelijke vorst aan het hoofd. We lezen bij Bavinck dat de paus door zijn onfeilbaarheid de enige, absolute soevereine bron van alle kerkelijke en zelfs direct of indirect van alle wereldlijke macht is. Ook lezen we bij Bavinck dat onderwerping aan de paus voor alle mensen noodzakelijk is ter zaligheid. De paus is de middelaar der zaligheid, de weg, de waarheid en het leven. Er ontbreekt nog maar aan, dat hij aanbeden wordt. Maar ook dat is een kwestie van tijd.

Fundamentele kritiek

In de beknopte Gereformeerde Dogmatiek van dr. J. van Genderen en dr. W.H. Velema wordt de kritiek op de paus en het pausdom kort weergegeven: Het is onjuist te stellen dat Petrus in Matth. 16 boven de andere apostelen gesteld wordt. De zogenaamde sleutelmacht wordt niet alleen aan Petrus maar ook aan de andere apostelen gegeven die in de naam van Christus hebben te handelen. In de tweede plaats is er geen sprake van dat de apostolische bevoegdheden overgedragen werden aan latere bisschoppen en die van Petrus aan de pausen. Dan zou Petrus zijn opvolger hebben moeten aanwijzen en hem hebben moeten wijden. Deze 'apostolische successie' is een bedenksel van mensen. In de derde plaats heeft de kerk niet een Hoofd in de hemel en daarnaast een zichtbaar hoof op deze aarde in Rome. Christus is het enige Hoofd van de Kerk. De paus noemt zich sinds Innocentius III (gestorven 1216) de plaatsbekleder van Christus op aarde. Maar Christus laat Zich niet vervangen op aarde. Hij regeert Zijn Kerk door Woord en Geest. Wel gebruikt Christus mensen in Zijn dienst, maar dat is geen overdracht

van macht. Het pauselijke stelsel is onaanvaardbaar, het is een ontaarding van de kerkelijke macht. We lezen in de Beknopte Gereformeerde Dogmatiek het volgende: "Wij verwerpen het primaat van de paus, omdat wij aan het volstreckte gezag van het Woord van God vasthouden."

Antichristelijke leringen

De pauselijke hiërarchie moet als een antichristelijke macht worden getypeerd. Luther, Zwingli en Calvijn hebben dit zo gezien. Het laatste bijbelboek wijst vaak heen naar Rome als plaats van de antichrist. De paus beweert nog steeds onverkort dat hij de *plaatsvervanger van Christus* op aarde is. Hij wordt genoemd: 'Vader der vorsten en koningen, Bestuurder van de wereld op aarde, Plaatsvervanger van Jezus Christus.' De paus is de schatbewaarder van de heilgoederen voor de mensen en de uitdeler van het heil. Het is antichristelijk Christus niet de eer te geven die Hem alleen toekomt. Het 'instituut paus' is antichristelijk. Na de Reformatie is het met Rome niet beter geworden, maar nog erger geworden. Het lijkt wel alsof dat niet voldoende beseft word wanneer we lezen wat er aan lof over de paus is neergeschreven. De leringen van het concilie van Trente zijn nooit herroepen. Daar heeft de roomse kerk uitgesproken dat ieder die gelooft in *rechtvaardiging door het geloof alleen vervloekt is*. Opmerkelijk is ook de reserve van de pausen ten opzichte van de het joodse volk. Onze vaders hebben de *mis* terecht gezien als een duidelijke uiting van het antichristelijke karakter van Rome. De paus liet zich bovendien niet meer corrigeren door het Woord Gods. Het Vaticaans Concilie van 1869/1870 heeft de *onfeilbaarheid* van de paus gedefinieerd en onderschreven. De paus is niet onfeilbaar door inspiratie (zoals bij de apostelen), maar door de assistentie van de Heilige geest, door een bijzondere zorg van God, waardoor de kerk voor dwaling behoed en bij de waarheid bewaard wordt. De onfeilbaarheid van de paus bestaat niet daarin dat hij nieuwe openbaringen ontvangt en een nieuwe leer kan voordragen, maar hierin dat hij de door de apostelen overgeleverde openbaring getrouw bewaren en uitleggen kan. In de mis voltrekt zich immers de transsubstantiatie: Brood en wijn worden tot het lichaam en

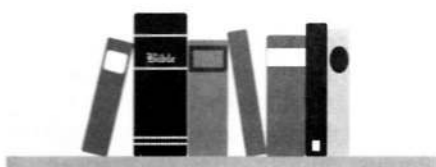
bloed van Christus en dienen daarom goddelijk vereerd te worden. De mis is zoals onze Heidelbergse Catechismus terecht stelt een vervloekte afgoderij. De overleden paus heeft de *Maria-verering* sterk bevorderd.

Persoonlijk onderzoek

Bij alle zaken die wij genoemd hebben dienen we wel te bedenken dat wij allen persoonlijk onderzocht zullen worden door die Rechter Die volmaakt rechtvaardig zal oordelen. We lezen in Job 13:9 'Zal het goed zijn als Hij u zal onderzoeken?' Het niet behoren tot de roomse kerk zal dan niet genoeg zijn. Het strijden voor de beginnelen van de Reformatie en Nadere Reformatie zal niet vrijwaren van de toorn van God. Het afkeuren van antichristelijke zaken en het voorstaan van de leer die naar de godzaligheid is, zal geen vrijspraak betekenen. Hier geldt: Voorwaar, voorwaar zegt Ik u, tenzij dat iemand wederom geboren worde, Hij kan het Koninkrijk Gods niet zien. Wat is het erg rustig onbekeerd voort te leven onder de prediking van de waarheid. 'Ontwaak, gij die slaapt, en sta op uit de doden, en Christus zal over u lichten.' Efeze 5:14. Een aardse rechter kan misleid worden, maar de hemelse Rechter niet. Aan mensen kunnen wij wat voorwenden, maar de Heere is Hartenkenner en Nierenproever. Niets is voor Hem verborgen. Hij is de Alwetende. Leef toch niet voort alsof er geen moment van verantwoording komen zal. De vraag is niet hoe mensen over ons zullen oordelen, maar hoe de Heere over ons zal oordelen. Ontzettend indien de uitslag van dat oordeel zal zijn dat we ten diepste een dienaar van de satan zijn gebleven. Misschien werden de ergste zonden wat ingetoomd vanwege de eigen naam en eer, maar was er geen strijd tegen alle zonden onder alle omstandigheden vanuit de liefde tot God. Misschien tijdelijk onrustig geweest, tijdelijk onder de indruk geweest vanwege een ernstige ziekte of een plotseling sterfgeval. Maar na verloop van tijd toch weer voortgegaan op eigen wegen. Het is een wonder van soevereine genade getrokken te zijn uit de duisternis en overgebracht te zijn in het Koninkrijk van de Zoon van Gods liefde. Achteraf mag de Kerk immers belijden en zingen: door U, door U alleen, om 't eeuwig welbehagen. Dat heeft Christus verworven in de weg van lijden en sterven alsook in de weg van gehoorzaamheid aan de geboden

van God. De hitte van Gods gram-schap is geblust in het dierbaar bloed van Christus. Geen enkel werk, gevoel, ontroering of vreugde van de mens komt hier in aanmerking. Het is alleen genade, alleen door Christus, alleen door het geloof, zoals de Reformatie heeft mogen belijden. Gods kinderen mogen van tijd tot tijd zeggen: Heere, Gij weet alle dingen, Gij weet dat ik U liefheb. De Heere weet van hun zonden, hun afwijkingen, hun struikelingen en ongerechtigheden, maar Hij weet ook van de liefde die Hij Zelf in hun hart heeft uitgestort. Op Gods tijd zullen zij mogen ingaan in eeuwige heerlijkheid. Op de dag van de wederkomst zal het lichaam opgewekt worden en met de ziel herenigd worden om dan de drie-enige God eeuwig en volmaakt groot te maken en te verheerlijken. Dan wordt vervuld wat we lezen in Kolossenzen 3:4 'Wanneer nu Christus zal geopenbaard zijn, Die ons leven is, dan zult ook gij met Hem geopenbaard worden in heerlijkheid.' Dan zal gezongen worden: 'Mijn God, U zal ik eeuwig loven, omdat Gij het hebt gedaan.'

A. van Heteren

BOEKBESPREKINGEN

Jaarboek van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland 2005, redactie: ds. G.M.P. van der Linden, drs. R.W.J. Soeters en ds. H.J.Th. Velema, Uitgeverij D.J. van Brummen Buijten & Schipperheijn Motief, 352 blz., €9,10.

Het jaarboek is met zorg samengesteld en vormt een waardevolle bron van informatie over ons kerkelijk leven voor elk meelevend kerklid. Landelijk gezien hebben onze kerken te maken met een dalend ledenaantal. Opmerkelijk is dat dit vooral in de Particuliere Synode van het Westen het geval is. In het Zuiden is er weinig verandering. In het Oosten is er achteruitgang en in het Noorden is de sterkste groei. Blijkbaar is de ontkerkelijking en de vergrijzing in het Westen het sterkst. In het jaarboek vindt u alle gegevens van alle plaatse-

lijke kerken, een overzicht van de deputaatschappen, een jaaroverzicht waarin melding wordt gemaakt van predikanten die een jubileum mochten herdenken. Ook wordt aandacht besteed aan het heengaan van ds. P.N. Ribbers en van prof. dr. J. van Genderen. Daarnaast wordt geschreven over het samengaan van de twee gemeenten in Haarlem, het opgaan van de gemeente van Bussum in die van Huizen en er is een artikel geplaatst van de hand van drs. H.J. Takken getiteld: 'De Islam in Nederland – bedreiging of uitdaging.'

Ds. Joh. Van der Poel, Het eigendom van Christus, Gedachten over de enige ware troost, 79 blz., € 12,90, ISBN 90-6140-620 x, Uitgeverij De Groot Goudriaan.

Het boekje is samengesteld uit zes catechismuspreken over zondag 1 die in 1972 in Ede zijn gehouden. De eigen stijl van ds. Joh. van der Poel is duidelijk herkenbaar. Veel goede zaken staan in dit boekje opgetekend. Enkele dingen willen wij u doorgeven. Op blz. 15 wordt geschreven over de bewaring van de Kerk door de Heere. "Als God één seconde Zijn alziend oog van de Kerk zou onttrekken, dan trok in die ene seconde de ganse macht van de hel de Kerk in de hel." Op blz. 32 lezen wij: "De vuilste bron die op aarde is, dat is ons hart. Er is geen vuilere bron. Maar er is ook geen reinere bron dan het hart van onze Heere Jezus Christus, hetwelk een fontein is geopend tot rechtvaardigmaking, en tot heiligmaking. Hoeren en tollenaars zijn in die bloedfontein gewassen. Dat is het enige wasmiddel dat vuil wegneemt en nooit vuil wordt. Het enige wasmiddel dat rein is en nooit onrein wordt. Het enige wasmiddel dat het onzuivere zo zuivert, dat Gods recht ze goedkeurt, en dat de Vader zegt: 'Ik zie geen zonde meer in Mijn Jakob.'" Op blz. 68 schrijft de auteur over het gesprek dat hij had met een dokter. "Het is net als die dokter eens tegen me zei: 'Je preekt toch elke zondag geen ellende zeker?' Ik zei: 'Dokter, mag ik ook eens wat vragen?' Hij zei: 'Jazeker.' Ik zeg: 'Hoeveel mensen hebt u al geopereerd die geen kwaal hadden?' 'Ja', zegt hij 'natuurlijk geen een.' Ik zeg: 'Nou, hoe moet ik dan evangelie preken voor mensen die geen kwaal hebben, die geen zonden hebben, die geen ellende hebben,

hoe moet ik daar evangelie voor preken? 'Ik geef niets voor een mens die Jezus heeft zonder kennis van zonde en schuld.'

John Knox, Bemoedigd uit het Woord, Troostbrieven van John Knox, 107 blz., € 13,50, ISBN 90-331-1875-0, Uitgeverij Den Hertog, Houten.

We kennen John Knox als onverschrokken verdediger van de reformatie in Schotland. Hij werd geboren in het begin van de 16e eeuw en overleed 24 november 1572 in Edinburgh. In de jaren 1556-1559 verbleef hij in Genève en heeft daar sterk de invloed van Calvijn ondergaan. In 'Bemoedigd uit het Woord' komen we John Knox tegen als bewogen zielzorger die vanuit het Woord Gods en de eigen ervaring lessen, raadgevingen en bemoedigingen geeft. In het boek wordt eerst een korte levensschets van John Knox gegeven verlicht met enkele zwart-wit foto's. Dan volgt een verantwoording bij de brieven die John Knox schreef aan zijn schoonmoeder. De brieven bestaan uit een verklaring van Psalm 6 in briefvorm. Daarnaast zijn ook nog andere brieven van Knox aan zijn schoonmoeder opgenomen. De brieven zijn vertaald door N.A. Eikelenboom. Het boek geeft een goede indruk van de wijze waarop John Knox pastoraal werkzaam mocht zijn. We troffen bij het doorlezen van dit boek een storende fout aan: Onderaan blz. 45 staat in een noot het woord 'oerzonde'. Dit zal 'erfzonde' dienen te zijn. John Knox schrijft behartenswaardige zaken. Op de blz. 40-45 noemt hij drie oorzaken van smart in het leven van Gods kinderen. De eerste is dat er in Gods uitverkorenen haat tegen de zonde wordt gewekt, en een oprecht berouw erover. De tweede oorzaak dat God smart toelaat in het leven van Zijn uitverkorenen is om hun harten weg te halen bij wat voorbijgaat en wat leeg is. De derde oorzaak is om hen te oefenen in de strijd tegen de vijanden. De brieven getuigen van zelfkennis. We lezen op blz. 74: "Nee, ik ben erger dan mijn pen kan beschrijven. U gelooft dat ik naar het lichaam geen echtbreker ben; het zij zo. Maar het hart is besmet met walgelijke begeerten, en het wil begeren, ook al meet ik mijn klachten daarover nooit breed uit. Naar het uitwendige

bedrijf ik geen afgoderij; maar mijn zondige hart heeft het 'ik' lief, en het kan maar niet van ijdele fantasieën loskomen, niet eens van die welke de bron vormden van alle afgoderij. Ik heb niemand met mijn handen gedood, maar ik help mijn behoeftige broeder niet zo royaal als ik dat kan en zou moeten. Ik steel geen paard, geld, of kleren van mijn naaste, maar het kleine beetje dat ik aan aards goed bezit, besteed ik niet zo rechtvaardig als Gods heilige wet het verlangt. Voor de rechtbank spreek ik geen valse getuigenis tegen mijn naaste, en ook niet voor de mensen, maar ik spreek niet zo moedig Gods waarheid uit als het Zijn getrouwe gezant betaamt. En dus is er, om daarmee te besluiten, geen verdor-

venheid die zich verzet tegen Gods heilige wil zoals die is uitgedrukt in Zijn wet, waarmee mijn hart niet is besmet."

Dr. P. de Vries, Het Lam overwint, 104 blz., paperback, ISBN 90-5829-381-5, € 14,95, Uitgeverij Groen, Heerenveen.

De ondertitel luidt: 'Openbaring en het duizendjarig rijk in relatie tot Israël.' Het boek valt in twee delen uiteen. In het eerste deel wordt de betekenis van het boek Openbaring voor de eenentwintigste eeuw beschreven. In het tweede deel gaat het over het duizendjarig rijk en de bekering van Israël. Het boek bevat de uitwerking van een tweetal lezingen

gehouden in de hervormde gemeente van Elspeet over het boek Openbaring en het duizendjarig rijk. De titel geeft aan dat Het Lam overwint. In kort bestek wordt veel geboden. Zo lezen we over de opname van de gemeente (blz. 42 en 43). Hierover schrijft de auteur: "De gedachte van de opname van de gemeente baseren de dispensationalisten (mensen die de leer van de bedelingen aanhangen-vH) op 1 Thessalonicensen 4:17.

Omdat daar gesproken wordt van een opname van de gemeente in de lucht, meent men dat het om een andere gebeurtenis gaat dan de wederkomst van de Heere Jezus Christus op de aarde. Echter bij de komst van een vorst naar een stad, ging men vanuit de stad de vorst tegemoet. Paulus gebruikt dus hier een gebruikelijk beeld dat hij toepast op de wederkomst van de Heere Jezus Christus. Paulus betuigt dat de opname van de gemeente plaats zal vinden met de stem van een aartsengel en het klinken van een bazuin (vgl. 1 Thess. 4:16). Zo wordt elders in het Nieuwe Testament over de wederkomst gesproken (vgl. Matth. 24:31; 1 Kor. 15:52). Trouwens, zowel in 1 Thessalonicensen 4:15 als in 2 Thessalonicensen 2:1 gebruikt de apostel Paulus de uitdrukking 'toekomst (parousia) des Heeren.' Het gaat kennelijk om dezelfde gebeurtenis. Volgens de dispensationalisten zal echter de mens der zonde over wie Paulus in 2 Thessalonicensen 2 spreekt, pas worden geopenbaard als de gemeente tot Christus is opgenomen." Er wordt ook geschreven over de landbelofte (blz. 78), de tempel (blz. 79) en de mens der zonde (blz. 89). Uiteraard wordt ook uitgebreid aandacht gegeven aan het duizendjarig rijk. De auteur ziet het begin van het duizendjarig rijk bij de hemelvaart van Christus. Ook wordt geschreven over een bloeitijd voor de kerk en de bekering van Israël. Wie zich wil verdiepen in de structuur en de bedoeling van het boek Openbaring en in het duizendjarig rijk in relatie tot Israël doet er goed aan niet aan dit lezenswaardige boek voorbij te gaan.

Samenzang

Oranje

Aanvang: 19.30 uur

Algehele leiding:
Ds. A. Kot,
Schoonrewoerd

Organist:
Jan Grootenboer

Appelwoord:
J. W. Akster

Toegang: GRATIS

D.V. zaterdag 23 april 2005

Oranje zangavond

t.b.v. wezenzorg Malawi

Samenzang van psalmen en vaderlandse liederen

Allen hartelijk welkom!

GROTE KERK DORDRECHT

Mbuma Zendingsdag Utrecht

De 42^e zendingsdag van de Ned. Stichting Mbuma Zending wordt D.V. gehouden op

Zaterdag 30 april 2005

in de Voordorphaal op het Veemarktcomplex – Aanvang 10.30 uur.

Sprekers: 's Morgens (10.30-12.30 uur)

1. Ds. Tj. De Jong, Staphorst, 1^e voorzitter, opening;
2. Ds. John MacLeod, Engeland (met vertaling);
3. Ds. F. Mallan, Alblasserdam.

Sprekers: 's middags (14.00-16.00 uur)

4. Ds. T. Klok, Urk;
5. Dhr. A.B. den Breejen, Werkendam (vertelling);
6. Ds. S. de Jong, Leerbroek (sluiting).

Pauze 12.30-14.00 uur

Vóór en na de bijeenkomst en tijdens de pauze is er gelegenheid om kennissen en vrienden te ontmoeten en de kramen van onze dameskransen enz. te bezoeken. Zoals gewoonlijk zijn er ruime parkeerterreinen beschikbaar (gratis). De Ned. Stichting Mbuma Zending ondersteunt het geestelijk en medisch zendingswerk van de Vrije Presbyteriaanse Kerk van Schotland, welke reeds ruim 100 jaar in Zimbabwe werkt, met thans 4 inlandse predikanten. Op vele plaatsen zijn kerkjes, scholen en medische klinieken.

De behoefte aan steun is nog steeds groot

Girorekening penningm.: 16.18.570 t.n.v. Mbuma Zending te Genemuiden.

Aanvragen voor het in kleuren geïllustreerde maandblad der Stichting bij: dhr. A.B. den Breejen, Gedempte Haven 18G, 4251 CA Werkendam. Aanvragen van zendingsbusjes, balpenningen, e.d.:

J. Veenema, Postbus 213, 3850 AE Ermelo. Tel. 0341-563310.

Oranjezangavond in Grote Kerk Dordrecht

Op D.V. zaterdag 23 april a.s. zal er in de Grote Kerk te Dordrecht een samenzangavond worden gehouden t.b.v. de stichting Stéphanos. Deze stichting zet zich in voor het zendingswerk in Afrika en in het bijzonder voor hulp aan de weeskinderen van Malawi. Op het programma staan behalve psalmen ook bekende vaderlandse liederen uit Valerius' Gedenkklink. De samenzang wordt op het orgel begeleid door organist Jan Grootenboer. De algehele leiding van de avond is in handen van ds. A. Kot uit Schoonrewoerd. De oranjezangavond begint om 19.30 uur en de toegang is **gratis**. Wel zal er een collecte gehouden worden t.b.v. Stéphanos. Tevens is er een verkooptafel aanwezig. Alle belangstellenden hartelijk welkom!

**Kom
over en
help**

**Ooit buiten
gezet tijdens
de kerkdienst?**

ds. Mikhaylenko, Oekraïne:

"Gemeenteleden moeten buiten zitten, omdat de kerk te klein is."

Kom over en help steunt de opbouw en toerusting van kerkelijke gemeenten door:

- Kerkbouwprojecten
- Bijbels en christelijke lectuur
- Toerustingsconferenties
- Ondersteunen van predikanten en evangelisten
- Evangelisatieactiviteiten

Bouw mee!

Postbus 138 • 3860 AC Nijkerk • T (033) 246 32 08
info@komoverenhelp.nl • www.komoverenhelp.nl
Postbank: 35 35 181 • Rabo: 16.10.04.555

Bescherm joodse kinderen tegen terreur!

De christelijke stichting "Vrienden van het Cheider"

- Zorgt voor beveiliging van de joods- orthodoxe school "het Cheider" in Amsterdam
- Keert zich tegen antisemitisme en terreur
- Helpt joodse kinderen

Maak uw gift over op Giro 419925 Bank 65.30.14.643
t.n.v. Vrienden van het Cheider- Veenendaal
Zie ook onze website www.heidervrienden.nl

Het Landelijk Contact Jeugdverenigingen Christelijke Gereformeerde Kerken (LCJ) is een vereniging waarbij 169 Christelijke Gereformeerde jeugdverenigingen met ruim 2700 leden zijn aangesloten. Het LCJ wil, op grond van Schrift en belijdenis, aan kinderen (-12), tieners (-16) en jongeren (+16) vorming bieden met het oog op hun plaats en taak in kerk en samenleving. Dat doel wil het LCJ bereiken door de plaatselijke verenigingen te ondersteunen met kadervorming, (bijbel)studiemateriaal en activiteiten zoals bijbelstudie- en kruispuntconferenties, jeugdappels en regionale activiteiten.

Het LCJ zoekt op korte termijn een

Jeugdwerkadviseur^{m/v}

De functie kan zowel door twee parttimers als door één fulltimer worden ingevuld

De functie

Als jeugdwerkadviseur zullen naast enkele algemene taken je werkzaamheden met name liggen op de begeleiding van het 12-16 werk en/of de uitbouw van het -12 werk. Wij zoeken iemand die zich door deze doelgroep aangetrokken voelt.

We zoeken iemand die:

- het geestelijk aspect wat aan dit werk zit het belangrijkste vindt
- zich verbonden weet met en belijdend lid is van de Christelijke Gereformeerde Kerken
- geïnteresseerd is in en op de hoogte is van de ontwikkelingen in de theologie en in kerkelijke Nederland
- op HBO werk- en denkniveau bezig kan zijn
- aantoonbare betrokkenheid heeft bij de leef- en denkwereld van de jongeren en bij het kerkelijk jeugdwerk
- zich mondeling en schriftelijk correct en aansprekend kan uitdrukken
- didactische vaardigheden bezit
- accuraat is en goed kan organiseren
- flexibel is, daarbij hoort de bereidheid om ook buiten kantooruren te werken
- de mogelijkheid heeft om vanuit huis te werken en een auto heeft

Arbeidsvoorwaarden

De salariering en secundaire arbeidsvoorwaarden die het LCJ biedt, zijn in overeenstemming met de geboden functie, je opleiding en relevante werkervaring.

Voor informatie of een gesprek over deze functie kun je contact opnemen met de voorzitter van het LCJ, de heer C. van Vianen, T (0184) 602 763 of met de bureau manager, Maarten van Middelkoop, T (0184) 417 828. E-mailen kan ook: info@lcj.nl.

Je schriftelijke sollicitatie met persoonlijke gegevens en referenties kun je tot 22 april 2005 opsturen naar het secretariaat van het LCJ, Merelhoven 126; 2902 KM Capelle a/d IJssel.

LANDELIJK CONTACT JEUGDVERENIGINGEN

CHRISTELIJKE GEREFORMEERDE KERKEN (LCJ)

De kerkenraad van de Christelijke Gereformeerde Kerk te Middelharnis heeft met droefheid en ontroering kennis genomen van het onverwachte ontslapen van zijn oud-ambtsdrager

Pieter Leendert van Dis

in de leeftijd van bijna 79 jaar.

Met dankbaarheid gedenken we het vele werk dat hij in getrouweheid in onze gemeente heeft mogen verrichten van januari 1965 tot mei 1999, het eerste jaar als diaken en daarna als ouderling.

Moge de Heere zijn vrouw en verdere familie in Zijn gunst willen gedenken en sterken.

Middelharnis, 1 april 2005

Namens de kerkenraad,
ds. P. den Butter, preses
drs. M. H. Baan, scriba

MEISJESJASJE KWIJTGERAAKT

Op de laatstgehouden Panddag in Werkendam is een meisjesjasje (maat 134-140) meegenomen door iemand anders.

Het is een zomerjas, crèmekleurig, merk Mexx. Zou degene die dit gedaan heeft zich in verbinding willen stellen met ondergetekende? Bij voorbaat hartelijk dank.

Tel. 0183-504170
mw. C. v.d. Schoot.

Vakantie op Texel

Rust en ruimte, in eigen sfeer, alle jaargetijden

Kom op vakantie in onze (luxe en vrijstaande) bungalows.

**Last minute korting:
10% korting voor april**

Deelweken mogelijk.

Welkom!

Nieuwe brochure: bel 0222 31 83 91